

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК АКАДЕМІЧНА ЦІННІСТЬ

Ірина Крашенінік, Сергій Конюхов

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, Україна*

Some results of sociological studies of the structure of value orientations of the Ukrainian society are presented. The approaches to the definition of academic values are considered. Personalization of education is characterized as one of the values of higher education.

Університетам як освітнім інституціям з давньою історією належить провідна роль у формуванні та поширенні фундаментальних загальнолюдських цінностей. Нині надзвичайно важливо зберегти це значення з огляду на процеси, що відбуваються в суспільстві та зокрема в освітній галузі. Окрім того, необхідно забезпечити гармонійне поєднання традицій вітчизняної університетської освіти та цінностей Європейського простору вищої освіти.

Вивчення структури ціннісних орієнтацій проводиться шляхом соціологічних досліджень. Наприклад, світове дослідження цінностей 2020 в Україні виявило, що ціннісно-культурне поле українського суспільства є суперечливим та повільно відходить від пострадянських орієнтацій, що певною мірою перешкоджає декларованому європейському шляху розвитку нашої країни (Акуленко й ін., 2020, 13). Уявлення громадян України про європейські цінності та механізми формування цих уявлень вивчалися у процесі дослідження, проведеного 2017 року Інститутом Горшеніна разом з Представництвом Фонду імені Фрідріха Еберта. Зокрема було виявлено, що в українців на першому місці знаходяться цінності особистого благополуччя (здоров'я, успіх, рідше – інтелектуальний і особистісний розвиток й ін.), на другому – цінності патерналістського спрямування (якісні та безкоштовні освіта і медицина, гідні пенсії, соціальні виплати, забезпеченість робочими місцями тощо) і лише на останньому ті, що прийнято вважати «європейськими» (верховенство права, демократія, свобода слова, чесність/прозорість, прагнення надати рівні можливості усім громадянам тощо) (Українське суспільство та європейські цінності, 2017, 13). Цікавим є також висновок, що українці підтримують європейські цінності здебільшого гіпотетично, а на практиці втілюють їх вибірково (там же, 19).

Дослідженню академічних цінностей, їх структури, значення для досягнення цілей і розвитку вищої освіти присвячено праці багатьох науковців. М.В. Гриценко (2018) зазначає, що академічні цінності є невід'ємною складовою європейської системи забезпечення якості освіти й утворюють основу культури якості у вищій освіті. Дослідниця виділяє чотири основні академічні цін-

ності: академічна свобода; автономія; соціальна відповідальність; академічна доброчесність (Гриценко, 2018, 281).

Всі названі цінності є предметами окремих наукових досліджень, зважаючи на їхню складність та вагомий вплив на різні аспекти суспільного життя. Зокрема Міжнародний центр академічної доброчесності визначає шість фундаментальних цінностей, дотримання яких є уможлиблює створення доброчесної освітянської спільноти і сприяє посиленню громадянської культури суспільства загалом, а саме: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, відвага (Fishman, 2012, 14-15).

Етапи формування системи академічних цінностей в межах Європейського простору вищої освіти від укладення в 1988 р. Великої Хартії університетів до підписання в 2018 р. Паризького комюніке проаналізовано в працях А.О. Вітченко (2019) та І. Регейло (2018). Узагальнюючи результати аналізу, І. Регейло зазначає, що за цей період базовий перелік академічних цінностей (академічна свобода, інституційна автономія, нероздільність викладацької та дослідницької діяльності, збереження традицій європейського гуманізму) було розширено і додано зокрема участь студентів і викладачів у врядуванні, дотримання академічної доброчесності, демократії, прав людини, оцінювання якості вищої освіти й ін. (Регейло, 2018, 13).

Деякі настанови щодо аксіологічних імперативів вищої освіти сформульовано А.О. Вітченком (2019). Науковець зазначає, що в основі суб'єкт-суб'єктного підходу до навчання знаходяться аксіологічні принципи рівності всіх учасників, діалогічної комунікації, взаємодії, партнерства між викладачами і студентами тощо. Також на його думку реалізація компетентнісного підходу зумовлює необхідність введення цінностей до складу всіх результатів навчання, а не виділення їх в окремі важко вимірювані позиції (Вітченко, 2019, 58).

У процесі виконання НДР «Адаптивна система для індивідуалізації та персоналізації професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах змішаного навчання» ми розглядаємо персоналізацію навчання як одну з академічних цінностей, що сприяє як максимальному урахуванню індивідуальних особливостей та освітніх потреб здобувачів вищої освіти, так і формуванню активної особистості, яка відповідально ставиться до навчання, майбутньої професійної діяльності, самоосвіти і самореалізації, загальнокультурного розвитку.

Як зазначають С. Граф і Кіншук, персоналізоване навчання передбачає адаптацію освітнього процесу до актуальних характеристик і потреб студентів для досягнення ними найкращого навчального прогресу та набуття особистого навчального досвіду. Персоналізоване навчання може включати персоналізацію освітніх програм, навчального матеріалу, методів та засобів навчання (Graf, Kinshuk, 2012).

Враховуючи це, нами проводиться вивчення особистих освітніх запитів здобувачів вищої освіти з метою надати їм навчальний матеріал у найбільш зручній для сприйняття формі з використанням засобів інформаційно-

комунікаційних технологій, зокрема системи керування навчанням Moodle. Програмою передбачено також вивчення розуміння майбутніми фахівцями цінностей Європейського простору вищої освіти та їх готовності до персоналізованого навчання, важливим елементом якого є активність суб'єкта та відповідальне ставлення до інших учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акуленко, Л., Балакірєва, О., Волосевич, І., Дмитрук, Д., Костюченко, Т., Лациба, І., Павлова, Д., Шуренкова, А. (2020). Світове дослідження цінностей 2020 в Україні. Київ: Український центр європейської політики. Взято з http://ucerp.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/WVS_UA_2020_report_WEB.pdf
2. Вітченко, А.О. (2019). Аксиологічні виміри вищої освіти в сучасній Україні. Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 2(89), 52-64.
3. Гриценко, М.В. (2018). Академічні цінності як основа культури якості у вищій освіті. Гілея: науковий вісник, 128, 280-286.
4. Регейло, І. (2018). Фундаментальні цінності Європейського простору вищої освіти (2010 – 2018 рр.): пріоритетні орієнтири діяльності науково-педагогічних працівників. Педагогічний процес: Теорія і практика (Серія: Педагогіка), 4(63), 7-17. <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2018.4.717>
5. Українське суспільство та європейські цінності. Звіт за результатами соціологічного дослідження. (2017). Інститут Горшеніна у співпраці з Представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі. Взято з http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/JEvropeiski_cinnosti_tables_and_diagrams_MR_.pdf
6. Fishman, T. (Ed.). (2012). The Fundamental Values of Academic Integrity. International Center for Academic Integrity, Clemson University, USA. Retrieved from https://www.chapman.edu/academics/academic-integrity/_files/the-fundamental-values-of-academic-integrity.pdf
7. Graf, S., Kinshuk. (2012). Personalized Learning. In Seel, N.M. (Ed.). Encyclopedia of the Sciences of Learning. Boston, MA: Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_151